

3 jaar Dominicaanse Republiek

Eerste druk, juli 2012

© 2012 Jan Pak

Fotografie: Luz Art

ISBN: 978-90-484-2494-8

NUR: 402

Uitgever: Free Musketeers, Zoetermeer

www.freemusketeers.nl

Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is besteed, aanvaarden de auteur en uitgever geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten en onvolkomenheden, noch voor de directe of indirecte gevolgen hiervan.

Niets uit deze uitgave mag zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever worden openbaar gemaakt of verveelvoudigd, waaronder begrepen het reproduceren door middel van druk, offset, fotokopie of microfilm of in enige digitale, elektronische, optische of andere vorm of (en dit geldt zonodig in aanvulling op het auteursrecht) het reproduceren (I) ten behoeve van een onderneming, organisatie of instelling of (II) voor eigen oefening, studie of gebruik welk(e) niet strikt privé van aard is.

JAN PAK

3 JAAR

DOMINICAANSE REPUBLIEK

Met dank aan Denice

Inhoudsopgave

Vooraf	9
Het verschil	11
Confrontaties met de douane	13
Naar school	14
Kakkerlakken	15
Water en stroom	15
Bizar	16
Kranten	16
Uri	18
In het verkeer	18
Loterijen	19
Dieven	20
Naar het strand (1)	21
Schilderijen	22
Op de universiteit	23
Boekenbeurs	24
In het zwembad	25
Er is post	27
Begrafenis	28
Verkiezingskoorts	31
Bewegen en het weer	32
Naar Bonaò (1)	33
Moederdag	35
Opwinding in de straat	36
Herdenking	37
Oranje stapt uit het vliegtuig	37
Hanengevechten	39
Orkaanseizoen	41
Terug naar vroeger	42
вок-voetbal op z'n Dominicaans	44
Op Décroly	46
Familiedag	47

Naar het strand (2)	49
De boom en het hek	52
Zizou en de glinstering	53
Naar Bonao (2)	55
Wat ik mis op één dag	60
Economie op het eerste gezicht	62
Vaderdag	66
De Nederlandse kolonie	68
Getob	69
Enquête	70
Maatregelen	74
De man met het kruis	75
De straatveger en Bush	77
Een wereldkampioen	79
Vlaghijsen	83
Knokkelkoorts	86
De maand van de bijbel	88
Vrijheid	90
Not done	93
Conservatief	98
Migratie	104
Kerstmis 2006	107
Een avondje met de Colombiaanse	111
Een meerling	114
Driekoningen	115
Over krantenfoto's, leven en dood	118
Sport in beeld	121
Valentijnsdag	125
Carnaval	128
Discriminatie	132
Pasen	136
Verhoudingen	138
Metro	142
Gezondheidszorg	145
Dean	146

Status	147
Vergelijken	152
Van aanloop tot zoete inval	154
Sport en intelligentie	155
Toe-eigening	161
Joggen	167
Ongedierte	170
Eigen	172
Over pitspoezen en vrije jongens	178
Verdiene	182
Honkballers zijn viezeriken	184
Het kolonialisme voorbij	185
De Dominicaan	187
E-mail	192
Gebruikte middelen	196

Vooraf

Eind 2005 van Utrecht naar Santo Domingo. De bedoeling was dat we er zouden blijven wonen; dat is niet gelukt. We kwamen namelijk niet toe aan het verwerven van de noodzakelijke extra inkomsten, en dan is het gauw gedaan met de goede voornemens.

Tot zover het óngeschreven verhaal.

De Dominicaanse Republiek, ik heb er met mijn gezin* ruim 3 jaar mogen rondlopen. Lang genoeg om een aardig beeld te krijgen van het land en vooral van zijn bewoners.

Een aantal indrukken en ervaringen die zo'n beeld zouden kunnen oproepen, heb ik tijdens mijn verblijf daar wél opgeschreven.

**Mijn vrouw Sandra, geboren Dominicaanse, en onze kinderen Denice en Carlos, bij vertrek 10 en 7 jaar oud; oudste dochter Arabet (19) bleef in Nederland.*

Het verschil

Waarin verschilt het ene land van het andere? Foute vraag natuurlijk, waarop een reeks van foute antwoorden mogelijk is: de taal, de zeden en gewoonten, de normen en waarden, de staatsvorm, de ligging, de munteenheid en ga zo maar door. Met open deuren komen we er dus niet. We geven de nieuwsgierige een herkansing en moedigen hem aan wat gericht te zijn. Is het daar goedkoper? Kijk, inmiddels is op het gebied van de vergelijking het niveau van appels en peren bereikt. Of je nu ja zegt of nee, je laat de vragensteller in een appel bijten, terwijl hij een peer proeft.

Eens, op een van de trottoirs van een bekende stadswijk in Utrecht, waren een paar tegels verzakt en wel zo, dat je 't 's avonds in het donker maar beter kon weten. Trouwens, volgens sommige omwonenden overdag evenzo, want vooral oude van dagen liepen gevaar en kinderwagens ook; de buurt sprak er schande van. Hier, in dit land zie je bijna geen tegels, laat staan verzakte. Hier bestaan de stoepen uit grote betonnen platen of gestort beton dat met de Dominicaanse slag is gladgestreken. Zo hier en daar gaapt een diep rond gat ter grootte van een putdeksel. Op geasfalteerde autowegen of straten in de wijken kom je stelselmatig oneffenheden tegen: provisorisch opgevuld plaveisel, dat te ver onder of boven het maaiveld is aangestreeken, schutkleurige verkeersdrempels, kuilen. Om schokdempers te sparen, en zichzelf, moet de automobilist erlangs laveren, vaart minderen of overschakelen op stapvoets. Soms neemt hij verontrustende geluiden waar aan de onderkant van de auto.

Verkeersdrempels zijn hier gemene obstakels, waar je beter niet de kwaliteit van je auto op kunt testen. De meest voorkomende hebben de afmetingen van brede, ronde trottoirbanden waarover asfalt is gestort. Een ander type is een heuvel van kasseien waarbij vooral het daarin verwerkte grove grind een hoog drempelgehalte heeft.

Over gaten gesproken. Dominicaanse wegen kennen goten aan weerskanten van het wegdek, die het overvloedige regenwater moeten kanaliseren richting afvoeren. De geulen zijn naar schatting zo'n 15 cm diep

en 20 cm breed. Bij het parkeren van de auto kan men deze valkuilen beter niet negeren. In nauwe zijstraatjes van Calle el Conde, in het oude gedeelte van de stad, kan men achter het stuur evenmin de schouders ophalen, want daar zijn de afwateringsgoten opeens ware grachten geworden.

Kortom, oude van dagen zie je hier dan ook zelden op straat, noch in de auto, en plotseling is het me ook helder waarom ik in dit land (nog) nergens een kinderwagen ben tegengekomen.

De Caribische mens en het uiterlijk. Met het laatste wordt niet alleen het gezicht bedoeld, maar het totale plaatje. Neem schoeisel. Er zijn van die momenten dat je maar beter niet van top tot teen in het openbaar kunt verschijnen. Een greep uit eigen ervaring: van aangeschafte, wat luxere (heren) slippers beginnen na een maand of wat spontaan de zolen los te laten; teenslippers, ze zijn niet aan te slepen, want de bandjes raken binnen de kortste keren los of ze gaan gewoon stuk; een damesschoen, in het dure EL Conde gekocht, valt bij toeval ergens van een balkon naar beneden en de schoen breekt in tweeën. Alle waar naar z'n geld. 't Zal.

Potloden dan. Er bestaat hier een uitstekende houtsoort (caoba), maar potloden worden er niet van gemaakt. Of juist wel en men beheerst het potlodenvak niet. Als je ze namelijk slijpt, dan blijf je slijpen, want een mooie punt komt er niet te voorschijn. Een andere mogelijkheid: de puntenslijper deugt niet.

Ballpoints. Je koopt in de supermarkt een setje balpennen, en er staat BIC op, dus dat kan niet kapot. Klopt, maar schrijven doen ze ook niet. Een schaar, bedoeld voor schoolgebruik – maar juist dán. Zodra je duim en middelvinger van de schaar bezit hebben genomen, voel je het al. Na een knip in wat net geen papier meer is, begeeft hij het.

Drinkbekers voor school. Het plastic leertje, bedoeld ter afsluiting van de draaidop tegen het lekken, laat na eerste gebruik los.

Was ophangen. Terwijl ze je na het spannen nog met een goed gevoel hebben achtergelaten, geven de lijnen als het op hangen aankomt, er al na enkele wasbeurten de brui aan. Inmiddels is je aangeschafte voorraad knijpers ook al ingeteerd; de garantie lijkt gebaseerd op willekeur.

Vuilniszakken, donker gekleurd, zijn zo dun, dat je er bijna doorheen kan kijken.

Wanneer je lucifers koopt, en je strijkt er één aan, dan loop je de kans dat de helft van de zwavelkop brandend afbreekt, met alle voorstelbare gevolgen. De vuur gevende schilfer springt alle kanten op, behalve naar het object, laten we zeggen een sigaret, waarvoor je hem hebt aangestoken. De volgende stap is, nadat het onverwachte vuurwerk met een sisser is afgelopen – het dooft roemloos op de tegelvloer – dat je met het ontvlambare restant alsnog probeert je zin te krijgen.

Dat is nog een heel precies werkje, want je kunt de lucifer niet langer willekeurig langs de strip van het doosje halen. Aangezien de omvang van de kop zo ongeveer is gehalveerd, dien je tijdens de beweging meer druk uit te oefenen, zodat je nog moet oppassen dat het houtje niet breekt. Gebeurt dit wel, dan kan de geschiedenis zich herhalen, maar de gevolgen zijn ingrijpender want een derde poging kun je vergeten. Het afgebroken stompje lucifer met de gemankeerde zwavelkop kan vlam hebben gevat, en zoekt nu op zijn beurt een weg in alle mogelijke richtingen. Als gebruiker kijk je ontredderd naar de geamputeerde lucifer; je blijft ontzet achter.

Juist in de alledaagse werkelijkheid wordt de gewenning op de proef gesteld, de vanzelfsprekendheid doorkruist. Wezenlijke verschillen schuilen vaak in het kleine, het triviale.

Confrontaties met de douane

Twee maanden na aankomst in de hoofdstad Santo Domingo, zijn we verhuisd.

De eerste tijd van ons verblijf bewoonden we een appartement. Dat was van een nicht van Sandra, die in Puerto Rico woont; de flat stond het grootste gedeelte van het jaar leeg. Nadat we zelf woonruimte hadden gevonden, was het wachten op de zeecontainer met ons huisraad. Die kwam veel later dan was afgesproken, en toen deze eindelijk

op de kade stond, volgde veel gedoe met de douane. Het afwickelen van de formaliteiten nam zo'n drie weken in beslag. Om in het bezit te komen van de vereiste papieren, was het voortdurend pendelen tussen de autoriteiten in Santo Domingo en die in de haven van Caucedo. Voordat de container werd vrij gegeven, was deze door de Dominicaanse grenspolitie integraal gestript. Sandra ging (ik als buitenlander hield me afzijdig, want mijn aanwezigheid zou prijsverhogend kunnen werken) tijdens de schermutselingen met de douane-functionarissen nogal doortastend te werk; het bespaarde ons achteraf gezien geld en vooral tijd.

Met 'tijd' gaat men hier overigens wat anders om dan wij gewend zijn. Wachten bijvoorbeeld, en dan met name op iemand van wie je afhankelijk bent, ervaar je als buitenstaander als een van de meest irritante tijdspasseringen; er wordt wat afgewacht in dit land. De Dominicaan zelf beschouwt het schijnbaar als een van de gewoonste dingen van de dag. Schijnbaar. Want zodra het wachten wordt op iemand van wie je niet afhankelijk bent, ondergaat de bewoner van dit land een metamorfose. Maar daarover later.

Naar school

Onze kinderen zijn op een andere school geplaatst.

Er bestaan in dit land publieke scholen (van de overheid) en particuliere. Voor de laatste moeten de ouders alles zelf betalen. Niet alleen het lesgeld, ook de potloden en de pennen, het studiemateriaal. Maar het onderwijs is er beter, dus als je het kan betalen, is de keuze gauw gemaakt.

Op de eerste school waar Carlos en Denice kennismaakten, werden zij min of meer aan hun lot overgelaten, de huidige zorgde tenminste voor een bevredigende opvang. Colegio Décroly is een kleine en bijna letterlijk open school, want deuren van de klaslokalen ontbreken of staan open, of de toegang bestaat alleen uit een ijzeren traliehek. Het is er dus erg gehorig. Maar de klassen zijn klein, en dat is in het voordeel

van de kinderen, ook van de onze. Beiden krijgen dagelijks taken mee naar huis.

Kakkerlakken

Ik heb ondertussen de eerste kakkerlakken geëlimineerd. Ze zoeken vaak de huizen op, maar niet de bewoners. Toch zijn de insecten te groot om ze, zo gauw ze in het zicht komen, te tolereren. Bovendien is de kakkerlak, gemakkelijker dan de mug of de vlieg, handmatig uit te schakelen. Je doet het bijvoorbeeld met de zool van een schoen: je trapt niet, je slaat. En dan moet je nog snel zijn, want ‘cucarachas’ kunnen niet alleen hard lopen, maar ook vliegen. Ze hebben opvallend lange voelsprietten.

Water en stroom

Een van de grootste ongemakken in de Dominicaanse Republiek is het regelmatig wegvallen van de elektriciteit en het water. In een warm land is vooral het laatste natuurlijk geen pretje. De uitval beslaat veelal zo’n vier uur per dag, maar de elektravoorziening kan er binnen een etmaal ook meerdere malen de brui aan geven. En gaat het hier nog over het gebied waar wij wonen, in andere delen van de stad en met name in de provincie bestaan er schrijnender omstandigheden. De pijn wordt dus ook nog eens niet gelijkmatig verdeeld.

Een van de oorzaken is weliswaar het klimaat, maar niet in elk land in de wereld met vergelijkbare weersomstandigheden ligt op gezette tijden de zaak plat. De werkelijke reden is een economische: een en ander kost (extra) geld.

Om het tijdelijk gemis van water en stroom op te vangen, zijn er complete bedrijfstakken ontstaan die voorzien in waterreservoirs en aggre-gaten.

Gelet op het laatste zijn er weer andere economische motieven die ervoor zorgen dat vermoedelijk alles wel zal blijven zoals het is.